

-----Intervju----- Kao najveće uspjehe HEP ESCO-a valja istaknuti niz projekata koji su napravljeni u gradovima i županijama, kaže Gordana Lučić, direktorica HEP ESCO-a

Država mora poticati proizvođače

Otkako je prije devet godina osnovan HEP ESCO, na njegovu se čelu nalazi Gordana Lučić. Pod njezinim je vodstvom tvrtka sredinom prošle godine uspješno okončala program sa Svjetskom bankom, za što je HEP ESCO dobio ocjenu vrlo uspješan, dok su njegovi zaposlenici, koji su izveli projekt, prema sudu Svjetske banke navedeni kao vrlo motivirani. Svoju je karijeru direktorica, koja je inače magistrirala na strojarstvu, započela u HEP-ovoj termoelektrani-toplani u Zagrebu, zatim je radila u sektoru razvoja, a potom je nastavila u HEP ESCO-u (Energy Service Company), tvrtki za pružanje usluga u energetici koja osim što izvodi ujedno i financira projekte energetske učinkovitosti na tržišnom utemeljenju, odnosno na način da se kroz uštede u troškovima energenata ostvari povrat investicija. Kao najveće uspjehe Lučić će istaknuti niz projekata koji su napravljeni u gradovima i županijama, a među njima je i deset projekata javne rasvjete. Naime, tvrtka je uspješno izvela takve projekte u Puli, dijelu Zagreba, Varaždinu, Karlovcu, Rovinju, Solinu, Dugoj Resi, Novigradu, Jastrebarskom i Čakovcu. Tako se, dakle, samo na javnoj rasvjeti godišnje uštedi 3,2 tona CO₂. Kakvo je stanje u ovom sektoru, što ga trenutno blokira i što Hrvatska mora napraviti želi li se priključiti europskim standardima na području energetske učinkovitosti, otkrit će nam Gordana Lučić.

S obzirom na sveprisutnu recesiju, tvrtke su, htjele-ne htjele, prisiljene štedjeti. Koliko se to može odraziti na zaštitu okoliša, konkretno na smanjenje štetnih emisija?

Trenutačna situacija, unatoč tome što je uistinu prisutna recesija i unatoč tome što se šteti na svakom mogućem koraku i na sve moguće načine, barem moje razmišljanje ide u tom smjeru, ne nosi takve efekte kao što će ih donijeti drastično poskupljenje energije. Ponajprije na ovome mjestu mislim na cijene električne energije, a jasno je i kako će identične efekte donijeti i poskupljenje ostalih energenata.

Koji bi u tom slučaju bili ključni potezi što bi ih u tom smjeru mogle povući hrvatske tvrtke?
Tvrtke mogu upotrijebiti nekoliko načina. Prvi bi bio da za-

pravo ništa ne primijene. Naime, jednostavno rješenje može biti da se ne poduzmu nikakve mjere energetske učinkovitosti, već da samo počnu pratiti svoju potrošnju i da tu potrošnju usklade s vremenom, odnosno s korištenjem povoljnije tarife. Tu se već može uštedjeti i do deset posto. Dakle, bez ikakvih ulaganja i financijskih sredstava. Sljedeći bi korak bile mjere energetske učinkovitosti koje zapravo i primjenjujemo. Primjerice, u deset hrvatskih gradova odradili smo projekte javne rasvjete. Zamjenom rasvjetnih tijela snizili smo potrebnu snagu električne energije i samim time godišnju

“Trenutno se u Hrvatskoj radi na zakonskim podaktima vezanim uz energetska učinkovitost”

potrošnju te smo postigli izravnu uštedu. Red veličine uštede na javnoj rasvjeti je otprilike 30 posto potrošnje električne energije.

Moram napomenuti kako je ovdje riječ o velikim ulaganjima, ali ako je riječ o projektu prema ovom našem ESCO modelu, gdje se iz uštede vraća investicija, onda vam se gotovo cijeli projekt vrati iz uštede u energiju u roku od osam godina. Druga je stvar da imate niz mjera koje možete koristiti u sustavima grijanja, bilo da je riječ o zamjeni efikasnije opreme, zamjene efikasnih kotlova, zamjeni drugih tijela za grijanje, ili da se ugrađuje regulacija sustava grijanja, čime se mogu postići iznimno velike uštede.

Mi smo do sada napravili oko 50 škola diljem Hrvatske, a u tim smo projektima ugrađivali novu i učinkovitiju opremu. Zatim, jako se puno može uštedjeti u oblaganju vanjskih dijelova zgrada ili u zamjeni fasadne stolarije. Naše zgrade, nažalost, jako su stare, vrlo često i više od 30 godina i takvim zahvatom se stoga mogu uštedjeti znatne količine toplinske energije. Na kraju, daljnji korak, na koji se na neki način sada usmjeravamo, jest integracija obnovljivih izvora i mjera energetske učinkovitosti te se u kombinaciji tu ušteda penje i do 40 posto.

Drugim riječima, evo jedan konkretan i jednostavan primjer, želimo da se pomoću sunčane energije grije potrošna voda u tvornicama, hotelima i sličnim mjestima, čime se smanjuje potrošnja električne. Nedavno smo radili takvo grijanje vode u industriji mesa Medven u Krašiću, u čiji smo pogon stavili solarne kolektore. Vlasnik danas kaže kako u vrijeme sunčanih dana uštedi i do 80 posto loživog ulja.

Što Hrvatska konkretno mora napraviti želi li se priključiti europskim standardima

na području energetske učinkovitosti?

Hrvatska je zbilja dosta napravila na tom planu. Mi smo ovo počeli raditi prije deset godina kada u zemlji u vezi s tim doslovce ništa nije postojalo. Međutim, danas u Hrvatskoj imate akcijske planove energetske učinkovitosti i razne programe i zakon o energetska učinkovitosti u krajnjoj potrošnji, što je vrlo bitan detalj.

Upravo se intenzivno radi na podzakonskim aktima tako da će se to osjetiti i u primjeni. Posebno je dosta toga Hrvatska napravila što se tiče pripreme, regulativa i planova, nazovimo to papirnatim dijelom ove priče. No sada predstoji jedan znatno teži dio, a to je provedba svega toga. Nisam previše prepotentna ako kažem da smo mi jedina tvrtka u Hrvatskoj koja je izvela niz projekata energetske učinkovitosti i tako zatvorila cijeli ciklus. Ali izvedba će biti vrlo skupa, pogotovo jer je riječ o opsežnim radovima. Bit će vrlo zanimljivo jer je to prilika da se angažiraju mala i srednja poduzeća. Tako se može podignuti gospodarski razvoj Hrvatske, ali samo ako se uistinu otvore vrata takvim projektima.

Dakle, uvjereni ste da se Hrvatska zakonskim regulativama primaknula Europskoj uniji?

Apsolutno. Mi smo preuzeli sve standarde. Problem jedino može biti to što sada treba krenuti u realizaciju. Valja pametno raditi i marljivo slagati *puzzle* između europskih fondova koji će vjerojatno postojati za ove svrhe te sredstava našeg Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, ali bi se i država morala pobrinuti da stimulira neke stvari i u tom slučaju ovaj ESCO model postaje idealan. Upravo u njemu se onda može angažirati privatni kapital i postići da se ulaže u nešto i da se ulaganje vraća kroz uštedu.

Na što konkretno mislite kada kažete da bi država trebala stimulirati pojedine stvari?

Država bi, kao prvo, morala stimulirati proizvođače takve opreme, a potom bi trebala poticati proizvođače obnovljivih izvora energije, ali tu uistinu mislim samo na proizvođače, a ne na osiguravanje “feeding tarife”.

Naime, što se sada događa? Imamo slučaj da postoji veliko zanimanje za inozemna ulaganja u Hrvatsku, dok istodobno hrvatskih ulaganja baš i nema previše. Interesi takvih tvrtki idu u tom smjeru da zapravo prodaju energiju po “feeding tarifama”, a onda mi zapravo stimuliramo proizvodnju nekakve opreme za energetska učinkovitost i obnovljive izvore za neke druge zapadnoeuropske zemlje koje kod nas investiraju kako bi zaradile na “feeding tarifama”. Pitam se čemu?

Postoji li u vezi s tim nekakav pomak u domaćem javnom sektoru?

Mogu reći da smo do sada 90 posto svih naših poslova obavljali u lokalnim zajednicama i državnim institucijama. Budući da je ESCO neuobičajen model, imali smo izuzeće od Zakona o proračunu koji inače vrijedi za lokalne zajednice i u kojem se taj model nije tretirao kao kreditni odnos. Na temelju toga smo napravili niz značajnih projekata.

Međutim, početkom prošle godine došlo je do novog tumačenja Zakona o proračunu Ministarstva financija u kojem se ovakvi projekti ipak tretiraju kao kreditni odnos. Na taj način su blokirani projekti energetske učinkovitosti po ESCO modelu jednostavno zato što se lokalne zajednice ne mogu zadužiti. One nema-

ju prostora da poduzmu velike projekte kao što je, primjerice, onaj u Puli gdje smo postavili cjelokupnu gradsku rasvjetu ili kao što su tri kruga škola u Karlovcu. Na primjer, Grad Karlovec iz svoga budžeta ne može napraviti tako zahtjevne poslove, stoga uistinu stoji da je s ovim mišljenjem Ministarstva financija taj sektor za nas zatvoren do daljnjeg.

Tako će ostati sve dok se ne donese zakonski akt koji je u izradi i koji bi trebao omogućiti da se ovaj model ne tretira kao kreditni odnos ili robni kredit, kako su ga oni nazvali.

Koje su procjene, koliko vam je posao pao otkako ne radite s lokalnim zajednicama i državnim institucijama?

Trenutno HEP ESCO radi samo s privatnim sektorom. Posla je puno manje i radi se o znatnim smanjenjima. Sigurno možemo govoriti o dvostrukom padu poslovanja, u odnosu na

13,5

MILIJUNA KUNA
JE VRIJEDNOST
PROJEKTA JAVNE
RASVJETE U PULI

prethodne godine. Naime, da vam objasnim problem, reći ću da je investicija javne rasvjete u Puli iznosila 13,5 milijuna kuna. Tolika količina ulaganja u privatnom sektoru se ne može dobiti jer tu se iznosi projekata kreću uglavnom oko milijun i pol kuna.

Zbog spornog tumačenja morali smo otkazati i neke ugovorene poslove kao što je javna rasvjeta u Labinu ili investicija u Sinju. Zanimljivo je spomenuti kako pri tumačenju u Ministarstvu financija uopće nisu pitali struku.